

УДК 37.032+37.013

ПЛАНЕТАРНА ОСОБИСТІТЬ У КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ «НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ»

В. П. Бех

Стаття присвячена дослідженню проблеми виховання планетарної особистості у контексті концепції «Нової української школи». Автор підкреслює, що суперечність між Світовим ринком, який очікує людину ринку, Світовим громадянським суспільством – громадянина світу, Світовою державою – людину політичну і сферою геокультури – людину культури, знімається цивілізаційним виміром нової особистості, а саме – Планетарною особистістю.

У статті визначені зміни у трансформаційний період, на які слід звернути особливу увагу: 1) структурно-організаційні, 2) структурно-функціональні (технологічні), 3) кадрові, 4) підтримки самодіяльності учнівського контингенту.

Автор статті зазначає, що становлення Глобальної освіти у планетарному освітньому просторі відбувається завдяки визріванню і відносно самостійному його функціонуванню у двох горизонтах, а саме: 1) як соціального інституту і 2) як соціальної системи освіти, що потребують кожен «свого» специфічного менеджменту і здійснює їх порівняльний аналіз.

У статті акцент зроблений на тому, що керівнику навчального закладу треба приділити увагу механізму виховання учнівської молоді в умовах становлення Світового суспільства знань, що докорінно змінює умови виховної взаємодії; репрезентує якісно новий виховний ідеал майбутньої доби; породжує нові потреби особистості учня і способи її самореалізації в умовах глобалізації та інформаційної революції. На основі вищезазначеного автор приходять до висновку щодо необхідності перебудови фахової перепідготовки керівників навчальних закладів.

Ключові слова: інформатизація, глобалізація, глобальна освіта, глобальний планетарний простір, планетарна особистість, нова українська школа, Світове суспільство знань, цивілізаційний вимір нової особистості, трансформаційний період.

Загострив потребу у новій якості освіти планетарний соціальний організм, що увійшов у фазу більш високої зрілості завдяки процесам

глобалізації і інформатизації. При цьому глобалізація поставила питання про просторову трансформацію освіти з різноманіття національних систем освіти у Глобальну освіту, а інформатизація – про її якісну характеристику, тобто, про появу Глобального знання і, відповідно, про вихід на перший план у фаховій підготовці менеджерів освіти транскультурної компетентності.

Перше, що звертає увагу на себе увагу, це звужене формулювання мети загальної середньої освіти [2]. У той час як Світовий ринок очікує людину ринку, Світове громадянське суспільство – громадянина світу, Світова держава – людину політичну, а сфера геокультури – людину культури. Їх суперечність знімається цивілізаційним виміром нової особистості, а саме – Планетарною особистістю.

У трансформаційний період слід звернути особливу увагу на зміни: 1) структурно-організаційні, 2) структурно-функціональні (технологічні), 3) кадрові, 4) підтримки самодіяльності учнівського контингенту.

Структурно-організаційний блок управління навчальним закладом фактично залишається без видимих змін. У його структурі закладені, як мінімум, три механізми ціннісно-сислової детермінації управління навчальним закладом. Перший з них стосується корпоративної ідеології; другий – утримується у системі корпоративних цінностей завдяки культивуванню традицій; третій – залежить від організаційної культури і стилю управління, притаманного адміністрації навчального закладу освіти.

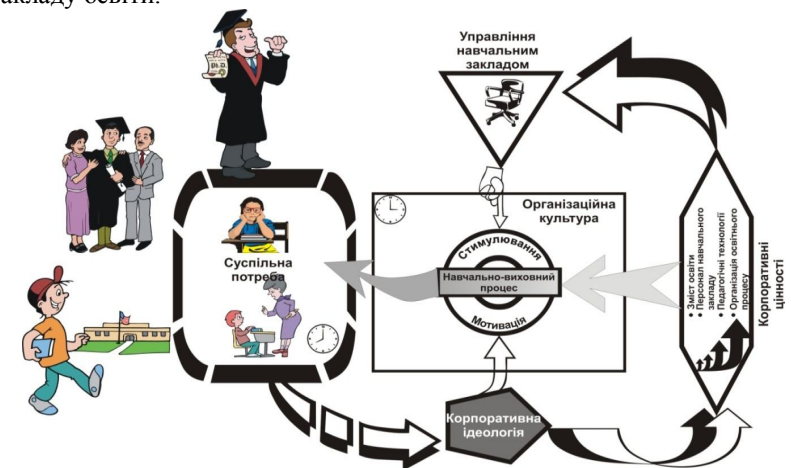

Рис. 1. Евристична модель навчального закладу

Структура нової школи стає достатньо диференційованою і тому потребує надзвичайної «пластичності» керівників навчальних закладів, оскільки головні інноваційні зміни мають бути реалізовані у структурно-функціональному блоці управління навчальним закладом. Справа у тому, що становлення Глобальної освіти у планетарному освітньому просторі відбувається завдяки визріванню і відносно самостійному його функціонуванню у двох горизонтах, а саме: 1) як соціального інституту і 2) як соціальної системи освіти, що потребують кожен «свого» специфічного менеджменту (див. табл. 1).

Т а б л и ц я 1

**Порівняльний аналіз
Соціального інституту освіти і соціальної системи освіти**

№ з/п	Головні категорії аналізу	Рівень саморозгортання явища освіти	
		Соціальний інститут освіти	Соціальна система освіти
1.	Рівні буття явища освіти	Підсвідомість людини	Свідомість людини
2.	Механізм породження явища освіти	Природний смислогенез	Інтелектуальна діяльність людини
3.	Сутність явища освіти	Смисли упаковані	Смисли розпаковані
4.	Зміст явища освіти	Інформаційні фрактали	Наукове знання
5.	Носій явища освіти	Потоки квантово-хвильового поля космосу	Людина, суспільство
6.	Теоретичне опанування явища освіти	Фундаментальна наука	Педагогіка
7.	Суб'єкти формування явища освіти	Науковці	Педагоги
8.	Механізм опанування явища освіти	Наукова діяльність	Навчально-виховна діяльність
9.	Порядок використання явища освіти	Збудження семантичного континууму інтелектом людини	Привласнення – відчуження знань

Освіта, як соціальний інститут, є складною соціальною конструкцією, в основі якої лежать нормативні зв'язки, прописуючі певні стандарти і типи поведінки. Його діяльність визначається: 1) набором специфічних соціальних норм і приписів, які регулюють відповідні типи поведінки; 2) інтеграцією інституту до соціально-

політичної, ідеологічної і ціннісної структури суспільства, що дає змогу узаконити його діяльність; 3) наявністю матеріальних засобів і умов, що забезпечують виконання певних функцій.

Освіта, як соціальна система, має цілеспрямовано створену людиною структуру. Наприклад, згідно з концепцією «Нової української школи», вона складається з декількох елементів, що одночасно обумовлюють етапність у навчанні шкільної молоді. Структурне перебудування загальносереднього освітнього простору вимагає переглянути спочатку «дерево проблем», а за ним і «дерево цілей» управління навчальним закладом.

Освіта, як соціальний інститут, регулюється принципами самоорганізації, що топологічно відбувається у соціумі і сприймається підсвідомістю людини. Зрілість явища і трансформаційні зсуви у цьому підпросторі освіти звернули на себе увагу дослідників і вони розробляють спеціальний алгоритм опосередкованого впливу на це явище – управління знаннями. За загальним визначенням управління знаннями не стільки конкретна функція в організаційній діяльності, скільки ідеологія, що пронизує усі підходи до освіти.

Освіта як соціальна система організаційно упорядковується еволюцією. З точки зору авторів цього підходу основні цілі евалюації полягають: у аналізі сукупності умов, супутніх інноваційній освітній програмі (її цілі, процес реалізації, вплив на неї шкільного середовища); вивченні її слабких і сильних сторін і впливу на пізнавальну діяльність і академічні успіхи учнів; виявленні і описі тих, що виникають у міру реалізації програми інших супутніх і значущих процесів [3]. Пояснювальна евалюація виділяє базиси: освітню систему (Instructional System) і навчальне середовище (Learning Milieu), що включає соціально-психологічний і матеріальний аспекти [3].

Інформатизація сучасного планетарного життя докорінно змінює технологічний контекст освіти майбутнього Суспільства знань, що не виростає напряду з освіти техногенної доби. Водночас це означає, що соціальний інститут глобальної освіти має визріти у новоявленій структурі і тому він не наслідуює зміст і форми попереднього етапу цивілізаційного розвитку.

Найбільш складним моментом є у механізмі реалізації концепції «Нова українська школа» управління професійною підготовкою, перепідготовкою і підвищенням кваліфікації вчителів-предметників. Одним із значних викликів дії освіти в контексті сучасної культури є так званий «іконічний поворот», який претендує на статус третього

повороту; наступного за онтологічним і лінгвістичним. Як свідчить Л. С. Горбунова, «Іконічний поворот констатує те, що біля витоків формування реальності, що постала сьогодні в якості медіареальності, роль образу основоположна. Нове ж трактування образу зміщує фокус уваги з того, що він представляє крім себе, або через себе, на те, що він представляє з себе. Іншими словами, що є сам образ, які його структура, конструкція, механізми виникнення та умови існування» [1, с. 710].

Завершальний етап загальної середньої освіти також з точки зору управління навчальним закладом має власну специфіку, оскільки він пов'язаний з поглибленням освіти учнівської молоді у профільних ліцеях і коледжах.

Цей відрізок навчального процесу потребує надання більшої автономії старшокласникам з метою розвитку у них прагнення до самоосвіти і навичок «змінювати навколишній світ, розвивати економіку, конкурувати на ринку праці, вчитися впродовж життя».

Керівнику навчального закладу треба приділити увагу механізму виховання учнівської молоді в умовах становлення Світового суспільства знань, що докорінно змінює умови виховної взаємодії; репрезентує якісно новий виховний ідеал майбутньої доби; породжує нові потреби особистості учня і способи її самореалізації в умовах глобалізації та інформаційної революції.

Отже, на основі вищевикладеного можна зробити декілька перших висновків щодо перебудови фахової перепідготовки керівників навчальних закладів, а саме:

– по-перше, базова менеджерська освіта керівника залишається основою для розробки і втілення у життя механізму реалізації концепції «Нової української школи»;

– по-друге, вітчизняний менеджмент освіти має диференціюватись, оскільки реалізація концепції нової школи вимагає використовувати два види інструментарію: 1) евалюацію і 2) управління знаннями;

– по-третє, нова структура середньої освіти вимагає теоретичного осмислення специфіки навчально-виховних процесів що мають реалізовуватись у відповідній школі з обов'язковим співвіднесенням до закономірностей психології контингенту, що перебуває на конкретному етапі навчання і виховання;

– по-четверте, керівників навчальних закладів країни філософія освіти, менеджмент освіти, педагогіка мають забезпечити поетапними моделями «дерева проблем» і «дерева цілей» в управлінні навчально-виховними процесами;

– по-п'яте, під час перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів вчителів-предметників звернути увагу на використання гри як освітнього засобу та ролі «іконічного перевороту» у світосприйнятті молоддю сучасного життя;

– по-шосте, звернути увагу на формування у межах навчального закладу нової спільноти молоді, набагато більшої і агресивнішої, ніж заснованої на голосі і особистому контакті – візуальної, а за нею – медіальної, ще більш атомізованої і ексцентричної, зібраної на основі нових технологій освіти;

по-сьоме, порадити керівнику навчального закладу спроектувати кожному трудовому колективу навчального закладу свій власний шлях з проміжними плановими результатами навчально-виховної діяльності з метою отримати на завершальному етапі навчання у загальній середній школі випускника з атрибутивними характеристиками Планетарної особистості.

Література

1. Горбунова Л. С. Філософія трансформативної освіти для дорослих: університетські стратегії і практики: монографія / Л. С. Горбунова. – Суми: Університетська книга, 2015. – 710 с.
2. Проект Закону України «Про освіту» № 3491-д від 04.04.2016.
3. McBride B., Schostak Jh. An Introductory to Qualitative Research // URL: <http://www.enquirylearning.net/ELU/Issues/Research/Res1.html>

ПЛАНЕТАРНАЯ ЛИЧНОСТЬ В КОНТЕКСТЕ КОНЦЕПЦИИ «НОВОЙ УКРАИНСКОЙ ШКОЛЫ»

В. П. Бех

Статья посвящена исследованию проблемы воспитания планетарной личности в контексте концепции «Новой украинской школы». Автор подчеркивает, что противоречие между Всемирным рынком, который ожидает человека рынка, Всемирным обществом – гражданина мира, Всемирной государством – человека политического и сферой геокультуры – человека культуры, снимается цивилизационным измерением новой личности, а именно – Планетарный личностью.

В статье определены изменения в трансформационный период, на которые следует обратить особое внимание: 1) структурно-организационные, 2) структурно-функциональные (технологические); 3) кадровые, 4) поддержки самостоятельности ученического контингента.

Автор статьи отмечает, что становление Глобального образования в планетарном образовательном пространстве происходит благодаря

вызреванию и относительно самостоятельному его функционированию в двух горизонтах, а именно: 1) как социального института и 2) как социальной системы образования, требующих каждый «своего» специфического менеджмента и проводит их сравнительный анализ.

В статье акцент сделан на том, что руководителю учебного заведения необходимо уделить внимание механизму воспитания учащейся молодежи в условиях становления Всемирного общества знаний, которое в корне меняет условия воспитательного взаимодействия; представляет качественно новый воспитательный идеал будущего; порождает новые потребности личности ученика и способы его самореализации в условиях глобализации и информационной революции. На основе вышеупомянутого автор приходит к выводу о необходимости перестройки профессиональной переподготовки руководителей учебных заведений.

Ключевые слова: информатизация, глобализация, глобальное образование, глобальное планетарное пространство, планетарная личность, новая украинская школа, Мировое общество знаний, цивилизационное измерение новой личности, трансформационный период.

PLANETARY PERSONALITY IN THE CONTEXT OF THE CONCEPT «NEW UKRAINIAN SCHOOL»

V. P. Bekh

The article is devoted to the study of the problem of education of a planetary personality in the context of the concept of «the New Ukrainian school». The author emphasizes that the contradiction between the World Market, which awaits market personality, the World civil society – citizen of the world, the World Power – politician and the sphere of geoculture – Man of Culture, is removed by the civilization dimension of a new personality, namely – Planetary personality.

The article defines changes in the transformation period, to which special attention should be paid: 1) structural-organizational, 2) structural-functional (technological), 3) human resources, 4) support of amateur activities of the student contingent.

The author of the article notes that Global Education in the planetary educational space is formed due to maturation and its relatively independent functioning on two horizons, namely: 1) as a social institution and 2) as a social system of education and each of them requires its "own" specific management and performs their comparative analysis.

The article focuses on the fact that the head of the educational institution must pay attention to the mechanism of education of students in the context of the global society of knowledge formation, which radically changes the conditions of educational interaction; represents a qualitatively new educational ideal of the future; generates new needs of the student's personality and ways of its self-realization in the conditions of globalization and information revolution. On the basis

of the above-mentioned the author comes to the conclusion about the necessity of restructuring professional retraining of heads of educational institutions.

Key words: Informatization, globalization, global education, global planetary space, planetary personality, new Ukrainian school, world society of knowledge, civilizational dimension of a new personality, transformation period.

Бех Володимир Павлович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри управління, інформаційно-аналітичної діяльності та євроінтеграції Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (м. Київ, Україна). E-mail: bvp51@ukr.net

Bekh Volodymyr Pavlovych – Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Head of the Department of Management, Information and Analytical Activity and European Integration of Mykhailo Drahomanov National Pedagogical University (Kyiv, Ukraine). E-mail: bvp51@ukr.net